

CETINJSKI FILOLOŠKI DANI IV., 6.–8. RUJNA 2023.

U crnogorskoj povijesnoj i kulturnoj prijestolnici (na) Cetinju, na Fakultetu za crnogorski jezik i književnost (FCKJ), od 6. do 8. rujna 2023. održana je međunarodna znanstvena konferencija (simpozij) *Cetinjski filološki dani IV.*, koja se održava svake dvije godine. Cetinje se, smješteno u jugozapadnome dijelu Crne Gore, nalazi između planine Lovćena, Jadranskoga mora i Skadarskoga jezera. Fakultet za crnogorski jezik i književnost izrastao je 2014. iz Instituta za crnogorski jezik i književnost (kojemu je sjedište bilo u Podgorici) s ciljem standardizacije crnogorskoga jezika, proučavanja književno-jezične prošlosti, izdavaštva, izrade rječnika crnogorskih govora i rječnika crnogorskoga jezika te organizacije znanstvenih skupova. Rad se na konferenciji odvijao u dvije sekcije, književnoj i kulturološkoj te u jezičnoj sekciji, u prijednevnom i poslijepodnevnom satima. Popratni jutarnji ili kasnopolijepodnevni programi (međunarodni okrugli stolovi) bili su posvećeni većim temama koje se predstavljalo i/ili o kojima se raspravljalo. Na pročelju zgrade Fakulteta, uz crnogorsku, bila je istaknuta i ukrajinska zastava jer je više popratnih programa bilo posvećeno Ukrajini, ukrajinskome jeziku i književnosti. Gosti i sudionici konferencije bili su ugledni slavisti sa zapadnih sveučilišta, iz 19 europskih zemalja te iz SAD-a, među njima i znanstvenici iz većine slavenskih zemalja (Makedonija, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Bugarska). Hrvatsku su predstavljali gosti iz Zagreba, Osijeka, Zadra, Splita i Pule.

Prvi dan, 6. rujna, konferenciju je otvorio istaknuti crnogorski intelektualac i jedan od osnivača FCJK-a, sveučilišni profesor filozofije Milenko A. Perović (preminuo u prosincu 2023). Pozdravne su riječi uputili i Marc L. Greenberg sa Sveučilišta u Kansasu, Andrew Wachtel, predsjednik Komiteta za očuvanje i razvoj FCJK-a, te Marco Biasio sa Sveučilišta u Modeni. Potom je crnogorskome jezikoslovcu Adnanu Čirgiću, jednome od autora *Gramatike crnogorskoga jezika*, autoru *Pravopisa crnogorskoga jezika* te autoru mnogih dijalektoloških i ostalih jezikoslovnih radova, uručena Povelja FCJK-a za poseban doprinos montenegristici. S početkom znanstvenoga dijela programa, plenarna su izlaganja održali Iskra Hristova Šomova s Odsjeka za ćirilometodske studije Fakulteta za slavistiku sofijskoga Sveučilišta Sv. Kliment Ohridski, Adnan Čirgić, koji je govorio o FCJK-u nakon litijaške kontrarevolucije, Mate Kapović sa zagrebačkog Sveučilišta, koji je održao predavanje pod nazivom *Not all (language) nationalisms are built the same: the case of ex-Yugoslavia*, te Marijan

Dović s Instituta za slovensku književnost iz Ljubljane, koji je predavao o kanonizaciji Prešerna i Njegoša, nacionalnih pjesnika, ali i kulturnih svetaca. Rad se nastavio odvijati paralelno u jezičnim sekcijama te u književnim i kulturološkim sekcijama. U jezičnim sekcijama bilo je podosta dijalektologa; izučavanje naime crnogorskih (štokavskih ijekavskih) govora bitna je disciplina jezikoslovne montenegristike, koja time dokazuje svoju neovisnost u odnosu na srpski jezik. Kolege dijalektolozi bili su vrlo zainteresirani za činjenicu da je jedan od hrvatskih govorenih idioma – turopoljski dijalekt – zaštićeno kulturno dobro, što u njih kao kategorija zasad ne postoji. U jezičnim sekcijama govorilo se, osim o dijalektološkim, o svim ostalim jezikoslovnim i jezičnopolitičkim temama, aktualnima u montenegristici. Naime, mnogi strani slavisti podupiru osamostaljivanje crnogorskoga jezika od srpskih utjecaja te razvoj montenegristike kao zasebne discipline. Poljsko-njemački filolog Mieczysław Dziekoński (Erfurt) govorio je o najnovijim metodama zatiranja montenegristike, Robert Bońkowski sa Šleskoga sveučilišta u Katowicama predavao je o jotiranim oblicima kao o »kulturnome i jezičnom blagu crnogorskoga jezika«, Tomasz Kamusella, jezikoslovac s užom specijalnosti jezične politike, sa škotskoga sveučilišta St. Andrews, govorio je o diskriminaciji bjeloruskoga jezika u Bjelorusiji nakon 1995. Nadalje, Sanja Orlandić s FCJK-a analizirala je desni populistički diskurs u Crnoj Gori, a Jelena Šušanj s istoga fakulteta imala je predavanje pod nazivom *O pogledima sa strane na crnogorski jezik*. Ljiljana Đurašković, predavačica bosanskoga, hrvatskoga, crnogorskoga i srpskoga jezika na Sveučilištu u Pittsburghu, govorila je o nastavi i metodologiji crnogorskoga jezika na američkim sveučilištima, Darko Tomovski i Mirjana Veljanoska Tomovska iz Skoplja govorili su o *Članu u goranskim govorima*, Anita Skelin Horvat iz Zavoda za lingvistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu donijela je metalingvistička promišljanja o jezičnome repertoaru mladih, a Sanja Zubčić iz Rijeke povezala je Crnojevića tiskaru i hrvatske glagoljaše. Istodobno, u književno-kulturološkim sekcijama govorilo se o interesu za učenje makedonskoga jezika u Crnoj Gori (Lidija Tanturovska i Julijana Mitrović, Skoplje). Voditelj splitske Podružnice Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Saša Mrduljaš, održao je predavanje *Crna Gora i dva izbora pred Srbijom*, madridski slavist Francisco Javier Juez Gálvez predavanje pod nazivom *Manje poznati španski prepjev jednog odlomka Gorskog vijenca iz 1957.*, a Marko Dragić iz Splita govorio je o Mijatu Tomiću u povijesnim i etiološkim predajama. Aleksandar Čogurić analizirao je pjesme o senjskim i bošnjačkim junacima u Erlangenskom rukopisu, a Vladimir Vojinović nedovršenu pripovijetku *Osvetnici* Milovana Đilasa. Ethem Mandić s FCJK-a govorio je o sukobu interkulturnih identiteta i totalitarnoga režima u političkome romanu na primjeru *Proklete avlije* Ive Andrića. Josip Miletić sa Sveučilišta u Zadru proučavao je političke manipulacije pravnim nazivljem kod Južnih Slavena. Navečer prvoga dana konferencije održao se Međunarodni okrugli stol s temom *130 godina od rođenja Miroslava Krleže* na kojemu su, uz Tomislava Brleka, profesora teorije i povijesti književnosti Filozofskoga

fakulteta u Zagrebu, govorili njemačka slavistica iz Berlina Angela Richter te madridski slavist i prevoditelj Francisco Javier Juez Gálvez.

Drugi dan, 7. rujna, započeo je okruglim stolom na temu *Ruska agresija na Ukrajinu u očima slavenske filologije*, koju je moderirala Ivana Rondović. Dvoje govornika bili su ukrajinska filologinja Ljudmila Vasiljeva sa Sveučilišta Ivan Franko u Lavovu, jedna od triju autora *Ukrajinsko-hrvatskoga* i *Hrvatsko ukrajinskoga rječnika*, te hrvatski jezikoslovac Mate Kapović, koji je pregledno i jasno govorio o položaju ukrajinskoga, pa i ruskoga jezika u ratno doba, te o utjecajima rata na slavistiku općenito. Jezične sekcije nastavile su svoj rad uglavnom dijalektološkim temama, a otvorila ih je Milica Lukić, profesorica osječkoga Sveučilišta, radom *Pjesme prigodnice Jovana Sundečića biskupu Strossmayeru*. Emina Berbić Kolar, također iz Osijeka, govorila je o govorima Bačkoga Brega u kontekstu očuvanja hrvatske starostokavštine u Vojvodini. Kateryna Shymkevych iz Zaporizja govorila je o jezičnoj situaciji u Ukrajini nakon obnove neovisnosti, a Jussi Nuorluoto, slavist sa švedskoga Sveučilišta u Uppsali, smatra da *Gorski vijenac* treba biti »referentni okvir za standardizaciju crnogorskoga jezika«. Blagojka Zdravkowska Adamova iz Skoplja komparativno je prikazala kohezivne veze u makedonskome i crnogorskome jeziku. Helena Dragić iz Splita govorila je o odrazima imena Petra Kružića u hrvatskoj toponimiji, a Vice Šunjić iz Zadra o metaforičkim imeničkim složenicama s pridjevima koji označuju boju u suvremenom hrvatskome jeziku. U književnim i kulturološkim sekcijama govorili su, među ostalima, Melida Travančić iz Tešnja i Milan Marković s FCJK-a o temi *Rekonstrukcija prošlosti kroz priču o sadašnjosti u romanima Čovjek bez prošlosti Aleksandra Hemona i Mađarska rečenica Andreja Nikolaidisa*, Boban Batrićević, također s FCJK-a, o temi *Ideologija Srpskoga sveta prema crnogorskome nacionalnom i kulturnom identitetu*, a Alenka Jensterle Doležal s praškoga Sveučilišta Charles govorila je o poeziji slovenske pjesnikinje Kristine Šuler. Njemačka slavistica Angela Richter iz Berlina analizirala je percepciju Balkana u prijevodima i novijim književnim tekstovima na njemačkome jeziku, a Tina Varga Oswald iz Osijeka roman *Neoplanta* Lászla Végela. Sljedeća su zanimljivost iste večeri bila predstavljanja dviju knjiga. O prvoj knjizi, mladoga crnogorskog aktivista Dušana Pajovića, *Između propasti i nade: Crna Gora između kapitalizma i klerofašizma*, uza samoga autora, govorili su profesori FCJK-a Boban Batrićević i Aleksandar Radovan. Francuski je *Le Courier des Balkans* Dušana Pajovića 2022. proglasio osobom godine. Druga je predstavljena knjiga Tomasza Kamuselle *Words in Space and Time: A Historical Atlas of Language Politics in Modern Central Europe*, o kojoj je s autorom razgovarala Sanja Orlandić. Ovaj atlas inovativna je kombinacija lingvistike, povijesti i kartografije; nudi uvide u povijest i mehanizme kako su jezici Srednje Europe nastajali, nestajali te kako su korišteni za političko djelovanje. Ovim dvama predstavljanim radni je dio konferencije zatvoren.

Posljednji, treći dan konferencije, bio je organiziran izlet uza Skadarsko jezero sve do Bara, u sklopu kojega su sudionici konferencije posjetili Stari grad Bar, jedan od najljepših i najočuvanijih kompleksa utvrda. Povratak je na Cetinje bio uz crnogorsku obalu (Sveti Stefan, Budva).

VLATKA ŠTIMAC LJUBAS

Članci su dostupni pod licencijom Creative Commons: Imenovanje 4.0 međunarodna (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Sadržaj se smije umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti, prerađivati i koristiti u bilo koju svrhu, uz obavezno navođenje autorstva i izvora.